

Του Ηρακλής Μήλλα – για Τα Νέα, 2017. 5. 26 (No. 5)

Στροφή προς τον Εθνικισμό

Στην Τουρκία τους τελευταίους μήνες παρατηρούνται αλλαγές στο χώρο της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής που θα πρέπει να ενταχθούν σε ένα γενικότερο πλαίσιο για να γίνουν καλύτερα κατανοητές. Ο Ερντογάν πρόσφατα από την μία συμμάχησε με το εθνικιστικό κόμμα του Μπαχτσελή, (το MHP), και από την άλλη κλιμάκωσε τις συγκρούσεις στο θέμα των Κούρδων (στο εσωτερικό όπως και στο εξωτερικό) και προκάλεσε μια σειρά κρίσεων με τη Δύση (ΗΠΑ και ΕΕ).

Σε σχέση με τις πολιτικές των τελευταίων χρόνων αυτό είναι ένα νέο φαινόμενο. Μέχρι πρόσφατα η επίσημη πολιτική του ισλαμικού κόμματος (AKP) χαρακτηριζόταν από δύο θέσεις οι οποίες πλέον εγκαταλείφθηκαν: α) ήταν κατά του εθνικισμού και β) ήταν υπέρ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τώρα είναι υπέρ του εθνικισμού και κατά της ΕΕ. (Καμιά έκπληξη:

Αυτή η σχέση υπήρξε πάντα έτσι: οι εθνικιστές είναι κατά της ΕΕ σε όλη την Ευρώπη.)

Ο Ερντογάν με επίκληση στην οικουμενικότητα του Ισλάμ (με την έννοια ότι απευθύνεται σε όλους και επιδιώκει να τους προσηλυτίσει χωρίς εθνικές διακρίσεις) είχε διαχωρίσει τη θέση του από τον εθνικισμό. Έτσι εξηγούνται και τα ανοίγματά του προς τις μη-μουσουλμανικές μειονότητες της χώρας του. Ο ίδιος στις 26.2.2013 είχε πει δημόσια «εμείς καταπολεμούμε κάθε είδος εθνικισμού». Συγκεκριμένα είχε χρησιμοποιήσει τις λέξεις «ποδοπατούμε τον εθνικισμό» και είχε προκαλέσει την μήνη των εθνικιστών. Τότε πίστευε ότι μέσα από το Ισλάμ που θα αποτελούσε κοινή αναφορά, θα μπορούσε να επιτευχθεί μια λύση στο θέμα των Κούρδων. Μπορεί να ευελπιστούσε να γίνει και ηγέτης των Μουσουλμάνων. Το 2004 η Τουρκία ήταν επίσης έμπρακτα και ανεπιφύλακτα υπέρ των αρχών της ΕΕ. Και οι δύο θέσεις ήταν σε αρμονία με το μη-εθνικό πείραμά του.

Βέβαια η μη-εθνικιστική θέση ενός ισλαμιστή και ενός υποστηρικτή της ΕΕ που πιστεύει στο κοσμικό κράτος διαφέρουν σε ένα σημαντικό σημείο. Ο πρώτος ακολουθεί μια κοσμοθεωρία (θρησκευτικά οικουμενική) που είναι προ-εθνικιστική, ενώ ο δεύτερος υποστηρίζει ένα μετα-εθνικό μοντέλο κράτους. Οι δύο δεν είναι «κατά» του εθνικισμού για τον ίδιο λόγο και από την ίδια ιστορική «οπτική γωνία». Η εξέλιξη του πρώτου μπορεί να φτάσει στο επόμενο ιστορικό στάδιο και φαίνεται ότι αυτό συνέβη με το ΑΚΡ. Ο εθνικισμός προσέφερε δικαιολογίες (οι κακοί άλλοι), επιχειρήματα (υπάρχει συνομωσία) και ελπίδα (θα γίνουμε μεγάλη δύναμη).

Η εθνική χρήση της θρησκείας είναι φαινόμενο πολύ παλιό. Οι ηγέτες, από τον Μέγα Κωνσταντίνο μέχρι όλους σχεδόν τους σύγχρονους επωφελήθηκαν από αυτήν την χρήση. Στην πραγματικότητα ο Ερντογάν ήταν μάλλον εκτός εποχής όταν πίστευε ότι το Ισλάμ θα ένωνε τα έθνη και ότι θα μπορούσε να υπερβεί τον εθνικισμό. Τώρα που ασπάστηκε τον εθνικισμό έγινε πιο «σύγχρονος». Γίνεται κατανοητός από μια μεγαλύτερη μερίδα του λαού και συσπειρώνει το έθνος. Και οι πιστοί, που ήταν ήδη μπολιασμένοι από τον εθνικισμό δεν ξαφνιάστηκαν. Και αυτοί εκσυγχρονίστηκαν. Έτσι, μέσα από μια φυσιολογική πορεία, οι Ισλαμιστές κατέληξαν εθνικιστές.

*